

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การรวมกลุ่มและศักยภาพในการแก้ปัญหาของชุมชนชนบทในภาคเหนือ
 ชื่อผู้เขียน นางลลนา โสমনะวัฒน์
 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาจากระบบ
 คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ ลีสุวรรณ	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คุณิต ดวงสา	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเงื่อนไขและกลไกการรวมกลุ่มในชนบท รวมทั้งวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม เป็นกลไกในการแก้ปัญหาชุมชนชนบทภาคเหนือ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเก็บข้อมูลในกลุ่มที่ศึกษาด้วยการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

กลุ่มในชุมชนเป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกทุกเพศทุกวัย แยกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ที่ถาวร และเฉพาะกิจตามความจำเป็นในการดำรง ความร่วมมือของชุมชน การคงไว้ซึ่งสถาบันทางครอบครัว/ชุมชน เป็นต้น กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้มีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมดั้งเดิม มีวัดเป็นจุดศูนย์กลาง และมีกลุ่มเป็นกลไกแก้ปัญหา และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม กิจกรรมของกลุ่มนอกจากจะมุ่งแก้ปัญหาสังคม/ชุมชนแล้ว ยังส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ การดำเนินงานภายในกลุ่มขึ้นอยู่กับความไว้วางใจและความคุ้นเคยตามระบบความสัมพันธ์ในลักษณะ เครือข่าย มีการช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา และกลุ่มระดับหมู่บ้าน โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรทำนา และกลุ่มออมทรัพย์ มีบทบาทหลักในการเป็นกลไกแก้ปัญหาสำคัญของชุมชน

เงื่อนไขการรวมกลุ่มในชุมชนประกอบด้วย เงื่อนไข ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน บทบาทชาย/หญิง วัฒนธรรมประเพณี ระบบการผลิตของชุมชน ปัญหารุนแรงที่กระทบชุมชน ปัญหาความขัดแย้ง การถูกเอารัดเอาเปรียบ การเรียนรู้ การปรับตัว และการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

ส่วนกลไกการรวมกลุ่มมี ผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรชุมชน ระบบเครือข่าย คักยภาพชุมชน การพึ่งตนเอง การเรียนรู้ และผลประโยชน์ เป็นกลไกสำคัญในการรวมกลุ่ม การรวมกลุ่มในชุมชนบ้านไทรเงินมีศักยภาพในการแก้ปัญหามุมชนในด้านการเกษตร แก้ปัญหาหนี้สิน ปัญหารายได้และราคาผลผลิตตกต่ำ ปัญหาการขาดแคลนข้าวสำหรับบริโภคในชุมชน ปัญหาการถูกกดขี่และเอารัดเอาเปรียบ ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งและบุคคลในชุมชนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เนื่องจากชุมชนสามารถใช้กลุ่มเป็นกลไกวิเคราะห์และจัดการกับปัญหามุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Thesis Title Group Organization and Potentiality in Problem Solving of a Northern Rural Community

Author Mrs. Lalana Somanawat

M.Ed. Nonformal Education

Examining Committee

Assoc. Prof. Dr. Chukiat Leesuwat Chairman

Assoc. Prof. Dr. Anurak Panyanuwat Member

Asst. Prof. Dr. Dusit Daungsa Member

Abstract

This research aimed at studying the conditions and mechanics of group organization in a rural community; and to analyse the group capacity as a problem solving mechanic in the northern community. The researcher applied multi-techniques to collect data such as group discussion, interviews, participant and non-participant observation, including analyses of documents and related research.

The results of this study were as follows:

Groups in a community were emerged by grouping of people at all age levels and sex. Those groups could be classified into small sub-groups, permanent bigger groups, and particular groups according to the community's necessity, cooperations and maintaining of family and community institutions. Those groups were formulated based on the native culture, having temples as their centre and their own groups as the solution mechanism. Group activities, relating to social, economic,

political, and cultural aspects, were organized not only to solve problems, but also to promote learning and new knowledge exchanges. The internal group organizations were based on mutual trust and familiarity with relationships and networking at the village level, particularly the farmers' group and saving group. Those two groups had a significant role as a mechanism in community problem solutions.

The conditions of group organization within a community consisted of the community members' relationship, male and female roles, traditions and culture, community production system, serious problems affecting the community, conflicts, exploitations, learning, adjustment, and external organizations' supports.

The group organization's mechanisms consisted of the community leaders, members' participation, local wisdom, community resources, kinship system, community capacity, self-reliance, learning and benefits. Those mechanisms functioned significantly in group organizing. The "Sai-Ngern" community group organization was found being capable in solving community problems in agriculture, debt solution, low income and production, rice scarcity for self consumption in the community, exploitation, and conflicts. As a consequence, those problems helped strengthening the community and members in improving their life quality effectively.